

Tjänsteställe/handläggare
Kommunledningskontoret
LKO-projektet
Kaj Nilsson
E-post kaj.nilsson@oskarshamn.se
Tel 0491-88750, Fax 0491-88790

Datum
2006-01-16
Ert datum

Vår beteckning
Er beteckning

Kommunstyrelsen

YTTRANDE ÖVER SKB:S SAMRÅD OM INKAPSLINGS- ANLÄGGNING OCH SLUTFÖRVAR FÖR ANVÄNT KÄRNBRÄNSLE

Sammanfattande yttrande

Allt använt kärnbränsle från de svenska kärnkraftverken mellanlagras i Oskarshamn kommun, i CLAB – Centralt mellanLager för Använt Kärnbränsle. I SKB:s (Svensk kärnbränslehantering AB) forskningsprogram 1992 föreslog man att inkapslingsanläggningen – en vital del av kärnavfallssystemet – skulle placeras i anslutning till CLAB. Förslaget initierade ett aktivt deltagande från Oskarshamn kommun i kärnavfallsprocessen.

Sverige har ett producentansvar för kärnkraftindustrin som genom sitt ”avfallsbolag” SKB ska ta om hand det kärntekniska avfallet på ett säkert sätt. Den svenska modellen för hantering av kärnavfallet har en tydlig ansvarsfördelning och tydliga partsroller. Kommunens erfarenheter av kärnavfallsfrågans handläggning i världen styrker uppfattningen att den svenska modellen är ändamålsenlig.

SKB kommer under 2006 att ansöka om inkapslingsanläggningen enligt kärntekniklagen och ansökan enligt miljöbalken görs för hela slutförvarssystemet 2008. Genom denna justering av planerna kommer hela systemet att prövas samtidigt och miljödomstol och regering kan ta ett samlat beslut i hela tillåtlighetsfrågan. Kommunen har deltagit i diskussioner med SKB, Statens Kärnkraftinspektion, SKI och Statens Strålskyddsinstitut, SSI och stöder i allt väsentligt denna planering. Det finns som kommunen ser det både ett mer omfattande underlag och tid för att fram till ansökan 2008, säkerställa ett gott beslutsunderlag för tillåtlighetsprövningen.

I enlighet med svensk miljölagstiftning är det SKB som ansvarar för samråd och upprättande av miljökonsekvensbeskrivning, MKB. SKB har efter kritik från bland andra berörda kommuner för sitt sätt att bedriva samråden genomfört en rad förbättringar. Kommunen ser därför inte någon anledning att förändra i ansvarsfördelningen kring samråd och MKB.

Enligt villkor 2 i kommunfullmäktiges platsundersökningsbeslut förutsattes att endast avfallsmängder angivna i det kompletterande forskningsprogrammet FUD-K var aktuella för slutförvaring. Förlängd drifttid för reaktorerna och planerade effekthöjningar har ändrat förutsättningarna. Oskarshamn har inga principiella invändningar mot att slutförvarsvolymen ökas. Kommunen menar dock att det behövs en redovisning av konsekvenserna som underlag för ett ändrat kommunalt ställningstagande.

Kommunen har vid olika tillfällen framfört synpunkter på SKB:s redovisning av alternativa metoder och den utlovade systemanalysen. SKB ska lämna in en rapport under hösten 2006 om systemanalysen, den s.k. SYSINKA. Kommunen ser systemanalysen som en viktig komponent av beslutsunderlaget. Vi ser också utlovat samråd om alternativfrågan som viktigt och värdefullt.

Oskarshamn har framfört synpunkter på SKB:s säkerhetsanalys, bland annat om valet av scenarier och kopplingen till platsundersökningarna. Kommunen ser fram mot säkerhetsanalysen SR-Can som beräknas komma under hösten 2006. Oskarshamns kommun har under lång tid efterfrågat större tydlighet om kopplingen mellan säkerhetsanalysen och platsundersökningarna. MKB:n bör också innehålla en sammanhållen beskrivning av alla faktorer som påverkar en förläggning av ett slutförvar till inlandet respektive vid kusten.

Misterhultsgruppen identifierade ett antal lokal miljöfrågor i samband med kommunens yttrande över SKB:s förslag till avgränsningsrapport. I detta skede där ansökan enbart omfattar inkapslingsanläggningen bedöms påverkan på miljön begränsad. Störst påverkan med buller kommer sannolikt att ske under byggnadsskedet. Arbetstid med bullrande verksamheter bör begränsas och avgöras i samråd med närmast boende och samhällsbyggnadsnämnden.

SKB har låtit göra en idéstudie för väg 743, Kustvägen, sträckan Figeholms norra infart till anslutningen av Kråkelundsvägen. Regionförbundet i Kalmar har fattat beslut som innebär att en förstudie för vägen kan förskottas och därmed starta omgående. När ett beslut kommer om en inkapslingsanläggning bör vägplaneringen vara så långt framskriden att byggnadsarbeten kan starta omgående.

Bakgrund

I SKB:s program för Forskning, Utveckling och Demonstration, FUD 1992 redovisade SKB att en inkapslingsanläggning för använt kärnbränsle samlokaliserad med CLAB var kraftindustrins förstahandsalternativ. Inkapslingsanläggningen är en högteknologisk kärnteknisk anläggning för överföring av använt kärnbränsle till avfallskapslar, förslutning av kapslarna samt verifikation och kontroll av kapslarnas kvalitet och täthet. Inkapslingen är en viktig del i SKB:s planerade slutförvarssystem för använt kärnbränsle enligt KBS-3 metoden. Oskarshamns kommun har sedan slutet av 1970-talet varit engagerad i kärnavfallsfrågan. Från 1992 har inkapslingsanläggningen, lokaliseringsprocessen och beslutsprocessen stått i centrum för kommunens engagemang.

Miljöbalken (MB) med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) och samråd utgör den legala grunden för kommunens deltagande och engagemang enligt det vi kallar Oskarshamnsmodellen. Efter Länsstyrelsens beslut 2003-09-24 har ett utökat samråd enligt MB pågått för en inkapslingsanläggning. Parallellt pågår även ett samråd om slutförvaret. Kommunens utgångspunkt är att samrådet skall omfatta konsekvenserna och alternativa utformningar av hela slutförvarssystemet i områdena runt Simpevarp och Laxemar. Den slutliga MKB:n skall således bland annat beskriva konsekvenserna vid en etablering av samtliga delar av systemet inklusive transporter mellan de olika systemdelarna, hanteringen av olika insatsvaror och omhändertagande av de restmassor som följer verksamheten.

De frågor som kommer upp i samrådet och de resultat från undersökningar och utredningar som successivt kommer fram, bildar underlag till den miljökonsekvensbeskrivning som kommunen ser som en central del i fullmäktiges beslutsunderlag. Med miljöbalken har Sverige infört en delvis ny struktur för prövning av kärntekniska anläggningar. Miljöbalken är en tämligen oprövad lagstiftning för stora etableringar och i synnerhet när det gäller kärntekniska anläggningar. SKB:s planering har påverkats i takt med att erfarenheter från balkens tillämpning kommit fram. Samrådets inriktning har delvis påverkats. Visserligen har samrådet omfattat frågor som rör miljökonsekvenser vid en etablering men i stor utsträckning också rört procedurfrågor. Framförallt har miljöorganisationerna (exempelvis OSS och MKG) ägnat procedur- och formaliafrågor stort utrymme. Kommunen ger nedan sin syn både på sakfrågorna och procedurfrågorna.

Den svenska modellen, lagstiftning, ansvarsfördelning och partsroller

Sverige har ett producentansvar för kärnkraftindustrin. Industrins "avfallsbolag" skall genom forskning och utveckling lösa och lokalisera slutförvaringen av använt kärnbränsle. Flera andra länder har ett motsvarande system medan andra har valt att låta slutförvarsfrågan vara ett statligt ansvar. Representanter från Oskarshamn deltar och har deltagit i internationella projekt (ex CARL och COWAM), internationella seminarier och symposier och studiebesök till andra program. Besök från flera andra länder och program har skaffat Oskarshamn en god kunskap om för- och nackdelar med olika system. Kommunens slutsats är att ansvarsfördelningen enligt svensk lagstiftning när det gäller kärnavfall och slutförvar är ändamålsenlig. Ett producentansvar, en oberoende statlig roll gentemot industrin, oberoende myndigheter, fondering av medel i statlig regi och ett lokalt veto ger en tydlighet i ansvarsfördelningen och tydliga partsroller. Kommunen ser ingen anledning att vi i Sverige skulle ändra på denna ansvarsfördelning.

Ansökningar, MKB och samråd enligt miljöbalken

Efter genomgång av de prövningar som hittills genomförts av miljödomstolarna enligt miljöbalken reviderade SKB sina planer under 2005. Revisionen ledde fram till att SKB under 2006 endast ansöker om inkapslingsanläggningen enligt kärntekniklagen och att ansökan enligt miljöbalken görs för hela slutförvarssystemet 2008. Genom denna justering av planerna kommer hela systemet att prövas samtidigt och miljödomstol och

regering kan ta ett samlat beslut i hela tillåtlighetsfrågan. En ansökan enligt kärntekniklagen 2006 innebär dock att myndigheterna SKI och SSI kan påbörja den formella granskningen av vissa delar av ansökan. Kommunen har deltagit i diskussioner med SKB, SKI och SSI och stöder i allt väsentligt denna planering. Att SKB under 2006 ansöker om en inkapslingsanläggning enligt kärntekniklagen innebär dock inte att slutförvarsfrågan delas upp i två delar. Kommunen vill peka på det som SKB framför i underlaget inför samråd daterat 2005-11-02 nämligen att: "Samråden fortsätter dock för både inkapslingsanläggningen och slutförvaret inför ansökan 2008".

Parallellt med att myndigheterna kan påbörja sin granskning av vissa delar av slutförvarssystemet kommer således samrådet för hela systemet att fortsätta. Enligt kommunens utgångspunkt kan den MKB som nu lämnas in i samband med ansökan 2006 utgöra ett underlag både för ansökan och för fortsatt samråd. Det finns således goda möjligheter att komplettera denna efter vad som framkommer i det fortsatta samrådet. Den omfattnings- och avgränsningsrapport som SKB nu publicerat kommer därtill att utgöra ett viktigt underlag i det fortsatta samrådet. Samrådet kring säkerhetsfrågor, systemanalys och platsundersökningarna mellan SKB och myndigheterna kommer också att fortsätta. Det finns således som kommunen ser det både ett mer omfattande underlag och tid för att fram till ansökan 2008 säkerställa ett gott beslutsunderlag för tillåtlighetsprövningen.

Med den rollfördelning Sverige valt följer att det är SKB som driver och håller i samråd enligt miljöbalken. Enligt svensk lagstiftning är det SKB som ansvarar för att berörda parter bereds tillfälle att delta i samråd, dokumenterar samrådets innehåll, genomför undersökningar och utredningar som behövs och tar fram beskrivningar av den påverkan – både på miljön och på samhället – som en etablering kan medföra. SKB har fått viss kritik för hur samråden organiserats. Oskarshamns och Östhammars kommuner har under våren 2005 gemensamt presenterat förslag till förändringar i samrådet som SKB värderat och till största delen varit lyhörda för. SKB har också gjort ett flertal förändringar när det gäller samrådets genomförande såsom engagemang av en moderator, ett mer frågestyrt samråd mm. Kommunen ser det som angeläget att arbetet med att göra samråden så tydliga och konstruktiva som möjligt fortsätter. Kommunen ser dock inte någon anledning att förändra i ansvarsfördelningen kring samråd eller MKB eller att länsstyrelsen skulle ges någon utökad roll eller ta ett större ansvar för samrådets genomförande.

I miljöbalken ges sökanden ansvar för att samråda med berörda. Olika grupper och organisationer har olika frågor och olika krav på detaljeringsnivå. SKB bedriver därför olika former av samråd vilket i Oskarshamn i huvudsak innebär samråd med allmänheten och inom MKB-forums i Oskarshamn samråd med huvudparterna. Båda dessa samråd ingår i det formella samrådet och dokumenteras av SKB i samrådsredovisningarna. En del av MKB-forums verksamhet ligger utanför det formella samrådet och rör information om pågående verksamhet mellan parterna i forumet. Denna del ingår inte i samrådet eller samrådsredovisningarna. Med anledning av den kritik som miljöorganisationerna framför finns det anledning att kommunen tydligare redovisar sina frågor och synpunkter

(formella MKB-frågor) även under samråden med allmänheten. Kommunen kommer att arbeta vidare och diskutera med SKB hur detta bäst kan införas i samråden med allmänheten.

Avfallsmängder

Ett av kommunfullmäktiges villkor vid platsundersökningsbeslutet är att endast svenskt kärnavfall och volymer enligt SKB:s forskningsprogram FUD-K skall slutförvaras. Kommunen menar nu att möjligheten till förlängd drifttid av reaktorerna måste påverka SKB:s kommande ansökningar så att redovisningen ska omfatta konsekvenserna av en förlängd drifttid för inkapslingsanläggningen och slutförvaret. SKB bör även klargöra konsekvenserna av planerade effekthöjningar för mängden använt kärnbränsle och bränslets resteffekt samt redovisa resultaten till kommunen. Även nollalternativet påverkas av reaktornas drifttid genom att det kan innebära utökad lagring i CLAB.

Som Oskarshamn tidigare redovisat finns inga principiella invändningar mot att slutförvarsvolymen ökas. Snarare finns det goda skäl för att ett slutförvar i landet tar emot allt avfall. Kommunen menar dock att det behövs en redovisning enligt ovan som underlag för ett ändrat ställningstagande.

Alternativa metoder och systemanalys

Kommunen har vid olika tillfällen framfört synpunkter på SKB:s redovisning av alternativa metoder och den utlovade systemanalysen. När det gäller alternativredovisningen har vi menat att SKB haft en för låg ambitionsnivå. Alternativa metoder bör redovisas med större bredd och djup än vad man hittills gjort. Exempelvis bör metoden djupa borrhål ges en mer ingående belysning.

Kommunen ser systemanalysen som en viktig komponent av beslutsunderlaget. En detaljerad och platsanpassad beskrivning av systemets olika delar, inklusive transporter, ses som en förutsättning för en saklig diskussion kring slutförvarssystemets konsekvenser inte minst för närboende till de planerade anläggningarna.

SKB tar nu fram en utökad redovisning av alternativ, inklusive djupa borrhål, som förväntas komma under våren 2006. SKB planerar att därefter genomföra särskilt samråd om alternativfrågan. Vi får alltså anledning att återkomma med synpunkter på metodfrågan i samband med detta. När det gäller systemanalysen ska SKB lämna in en rapport under hösten 2006, den s.k. Sysinka. Denna rapport blir en utgångspunkt för fortsatta synpunkter på systemanalysen inför ansökan år 2008.

Säkerhet, strålskydd och platsval

Oskarshamn har även i olika sammanhang framfört synpunkter på SKB:s säkerhetsanalys, bland annat om valet av scenarier och kopplingen till platsundersökningarna. Även om säkerhetsanalysen är en komplicerad tekniskt-vetenskaplig aktivitet måste den kunna kommuniceras med en bredare allmänhet, särskilt

eftersom den innehåller osäkerheter, bedömningar och värderingar. Kommunen ser fram mot den utlovade säkerhetsanalysen SR-Can som beräknas komma under hösten 2006. Liksom för systemanalysen blir denna redovisning en utmärkt utgångspunkt för förnyad granskning och synpunkter inför SKB:s kommande ansökan 2008.

Oskarshamns kommun har under lång tid konsekvent efterfrågat större tydlighet från SKB:s sida om kopplingen mellan säkerhetsanalysen och platsunderökningar. Detta är även förståelsevis en avgörande fråga för trovärdigheten i SKB:s platsval och därmed även för miljökonsekvensbeskrivningen. Detta gäller inte minst frågan om in- och utströmningsområden. MKB:n bör innehålla en sammanhållen beskrivning av alla faktorer som påverkar en förläggning av ett slutförvar till inlandet respektive vid kusten och hur SKB har vägt samman dessa faktorer i platsvalet.

Lokala miljöfrågor

Ett antal lokala miljöfrågor har kommit fram vid möten med lokalbefolkningen och i samband med granskningen av SKB:s avgränsningsrapport. Dessa är:

- *Imagefrågan. Jordbruksprodukter och fisk från området kring ett slutförvar, vilken image får det hos konsumenter? Imagefrågan innefattar också den lokala besöksnäringen och inflyttare till socknen. Har närheten till kärntekniska anläggningar någon betydelse för besökare eller för permanent boende?*
- *Vattenfrågan. Vattenförsörjningen för boende runt ett slutförvar under och efter utbyggnadstiden. Vad händer med grundvattnet?*
- *Upplag av bergmassor och utformning av ovanjordsanläggningar.*
- *Vägfrågan och transporter. Allmänhetens synpunkter framkom i ett allmänt möte den 10 maj.*
- *Bullerfrågan.*
- *Effekter på människors hälsa.*

Störst påverkan på den lokala miljön sker först när slutförvaret etableras. I detta skede där ansökan och MKB:n enbart omfattar inkapslingsanläggningen bedöms påverkan på miljön som begränsad.

Störande buller från inkapslingsanläggningen kommer sannolikt att förekomma under byggnadsskedet som är begränsat till ca 3,5 år och de mest bullerstörande arbetena till några månader.

Närboende var störda av buller från anläggningsarbetet med CLAB 2. Arbeten pågick även under kvällstid. I samrådshandlingarna anges att bullrande arbeten inte kommer att utföras nattetid, en allt för oklar tidsram enligt vår uppfattning.

SKB har låtit göra en idéstudie för väg 743, Kustvägen, sträckan Figeholms norra infart till anslutningen av Kråkelundsvägen. I studien redovisas alternativ med nya sträckningar och alternativt med förbättring av vägen i befintligt läge. Trafiken på vägen är hög speciellt under de tider när OKG-personal reser till och från sina arbeten. Redan dagens

trafiksituation anser vi berättigar en ombyggnad och en ytterligare ökning genom lokalisering av inkapslingsanläggningen förstärker kravet på ombyggnad.

Landstingets Folkhälsocentrum har genomfört en hälsoundersökning i Misterhults socken på uppdrag av SKB. En muntlig redovisning har lämnats till Misterhultsgruppen. Det nuvarande hälsoläget som redovisades är i vart fall inte sämre än för länet och riket. De små skillnader som finns förklaras med skillnader i åldersstruktur och social tillhörighet. Hälsosituationen bör följas upp så att eventuella förändringar kan verifieras och analyseras.

Fysiskt skydd

Under samrådet den 17 november 2005 kom frågor om fysiskt skydd upp. Fysiskt skydd ingår ej i underlaget för samråd. Det regleras av särskilda föreskrifter och innehåller till stor del sekretessbelagd information. Kommunen instämmer i kritiken att dessa frågor inte helt kan exkluderas från samrådsdiskussionerna med hänvisning till sekretess. Det är angeläget att SKB tillsammans med SKI tar fram information och svar på frågor på en nivå som kan hanteras öppet så att intresserade kan få en bild av hur det fysiska skyddet är omhändertaget.

OSKARSHAMNS KOMMUN

Peter Wretlund
Kommunstyrelsens ordförande

Lars Tyrberg
Kommundirektör

Kopia för kännedom till:
Miljödepartementet
KASAM
Statens Kärnkraftinspektion, SKI
Statens Strålskyddsinstut, SSI
Länsstyrelsen Kalmar län
Länsstyrelsen Uppsala län
Östhammars kommun
MKG
MILKAS
OSS

Ks § 22

Stc 16/06 och 17/06

YTTRANDE ÖVER SVENSK KÄRNBRÄNSLEHANTERING (SKB) AB:S SAMRÅD OM INKAPSLINGSANLÄGGNING OCH SLUTFÖRVAR FÖR ANVÄNT KÄRNBRÄNSLE

Svensk Kärnbränslehantering (SKB) AB har gett Oskarshamns kommun med flera möjlighet att yttra sig över samråd om inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle.

Yttrande

Till dagens sammanträde har inkommit ett yttrande från kommunledningskontoret.

Allt använt kärnbränsle från de svenska kärnkraftverken mellanlagras i Oskarshamns kommun, i CLAB – Centralt mellanLager för Använt kärnBränsle. I SKB:s forskningsprogram 1992 föreslog man att inkapslingsanläggningen skulle placeras i anslutning till CLAB. Förslaget initierade ett aktivt deltagande från Oskarshamns kommun i kärnavfallsprocessen.

Sverige har ett producentansvar för kärnkraftindustrin som genom sitt "avfallsbolag" SKB ska ta om hand det kärntekniska avfallet på ett säkert sätt. Den svenska modellen för hantering av kärnavfallet har en tydlig ansvarsfördelning och tydliga partsroller. Kommunens erfarenheter av kärnavfallsfrågans handläggning i världen styrker uppfattningen att den svenska modellen är ändamålsenlig.

SKB kommer under 2006 att ansöka om inkapslingsanläggningen enligt kärntekniklagen och ansökan enligt miljöbalken görs för hela slutförvarssystemet 2008. Genom denna justering av planerna kommer hela systemet att prövas samtidigt och miljödomstol och regering kan ta ett samlat beslut i hela tillåtlighetsfrågan. Kommunen har deltagit i diskussioner med SKB, Statens kärnkraftinspektion (SKI) och Statens strålskyddsinstitut (SSI) och stöder i allt väsentligt denna planering. Det finns som kommunen ser det både ett mer omfattande underlag och tid för att fram till ansökan 2008, säkerställa ett gott beslutsunderlag för tillåtlighetsprövningen.

Kommunstyrelsens beslut

- * Föreliggande förslag från kommunledningskontoret överlämnas som Oskarshamns kommuns yttrande över SKB:s samråd om inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle.

Justerarsignaturer

Utdragsbestyrkande